

Конґо. Реквієм

КУПИТИ

Про книгу

Чи справді ти вважав, що всі твої діяння згинуть в небутті, занесені піском часу? Що ніхто ніколи не дізнається справжню історію твого життя, не відкриє кривавих і страшних подробиць твоїх дитинства, юності, зрілості? Даремно... Вони вже тут - привиди минулого постали з небуття і заходилися заповзятю нищити все довкола. Усе, що тобі дороге, не уникне всевидючого ока кривавого месника долі. Настав час сплатити за старими рахунками.

1

Аеропорт Лубумбаші[1], Конго-Кіншаса[2]. Посадка в нашвидкуруч пофарбований літак нагадувала війну всіх проти всіх. Повітря отруював сморід гасу. Під літаком вирувала суміш із чорних облич і білих клунків. Галас. Розмахування руками. Бубу[3]. Коробки. Чи входили ці баталії до звичайних місцевих

традицій? А може, то просто приголомшливий приклад соціальної деградації?

Ґреґуар Морван уже давно не ставив собі таких запитань. Він знав, що в кінці злітної смуги продають шматки людського м'яса для сімейних трапез. Що пілот перед зльотом у кабіні консультується зі своїм чаклуном. Що більшість запасних деталей давно поцупили й продали тим, хто їх сяк-так переробить і залатає ними «ліві» двигуни. Що ж до пасажирів...

Морван мав летіти іншим рейсом. Прийшов уточнити останню інформацію стосовно власного відльоту — з цієї нагоди на завтра спеціально винайняли «Антонов», за який він сплатив із власної кишені. «Підмазав» митникам, агентам імміграційної служби, військовим посадовцям, а також «протоколістам», цим незліченним паразитам, які тиняються аеропортом і харчуються виключно з хабарів. Надав усі необхідні документи: план польоту, свідоцтво про реєстрацію, страхові поліси, посвідчення, дозволи... Усе, звісно, підроблене. Та це нікого не обходило: у Конґо не переймаються оригіналами, досить і копій.

За два дні до цього вони з сином Ерваном приземлилися в Лубумбаші після пересадки в Кіншасі. Дев'ять годин польоту до столиці Демократичної Республіки Конґо, ще чотири, аби дістатися головного міста Катанґи, найбагатшої провінції ДРК, над якою постійно нависала загроза війни. Нічого нового.

Вони подорожували разом, але з різних причин. Ерван хотів розворушити попіл минулого. Детально відтворити розслідування, що його сам Морван вів сорок років тому: серійний убивця нападав на білих дівчат у Лонтано,

шахтарському містечку на півночі Катанґи. Син вважав, що Ґреґуар припустився помилки: цьому жертву, яку приписували Людині-цвяху, Катрін Фонтана, убив хтось інший. Але на Бога, що ти про це знаєш?

Морван зробив усе, аби завадити синові в його марному хрестовому поході, але коли той узяв на Ке-дез-Орфевр, 36[4] неоплачувану відпустку й купив квиток на літак, зрозумів: його ніщо не зупинить. Тоді й вирішив летіти з сином: урешті-решт, і сам також мав деякі справи в Катанзі...

— Поїхали, шефе?

Він озирнувся. Мішель стояв на краю майданчика перед ангаром, стискаючи в руці велику в'язку ключів, ніби цілий аеропорт належав йому. То був маленький хирлявий чорний чоловік із жираф'ячою шиєю, на прізвисько Куцц — через величезну копицю кучерявого волосся. На ньому красувалися штани з терґалю й сорочка з пістрявим візерунком. Мішель був повіреним Морвана — втім, у Лубумбаші це поняття можна вважати відносним.

Під нещадним сонцем Морван пішов слідом за тим чоловіком. Із усіх відчуттів тут залишалися самі задуха та нестерпно біле світло, що пригнічує всі думки, всі надії.

Техніка стояла в ангарі, замкненому на два оберти, під охороною солдатів. Куцц відімкнув двері й штовхнув їх убік, вони від'їхали рейками.

— Ну ось!

Із темряви виринули два самоскиди «Renault», три позашляховики «Toyota» 4 х 4 зі знятими пасажирськими сидіннями — усе, минулого місяця викуплене в інших шахт.

Морван змусив установчі збори «Coltano», гірничодобувної компанії, яку сам і створив у 90-х, проголосувати за цю статтю витрат під приводом необхідності ремонту обладнання в Колвезі[5]. Насправді ж йому спало на думку непомітно експлуатувати нові поклади, відкриті його експертами-геологами. Справжня манна небесна. Морван підійшов перевірити, чи досі на місці колеса, керма та двигуни.

— Пальне?

— Ондечки.

Він не пішов перевіряти барила: мав справи важливіші.

— А решта?

Мішель зі змовницьким виглядом кивнув на ящики з військовим маркуванням, вишикувані в кутку. Далі старанно підібрав ключа з в'язки й відкрив один. Там лежали близько сорока автоматів, обойм і короткостволів. Чорні хлопці з савани не вміли користуватися такою зброєю, але Кросс мав їх навчити.

— Де ти це знайшов?

— МООНДРК.

Місія Організації Об'єднаних Націй за стабільність у Демократичній Республіці Конго. Тисячі блакитних беретів[6], які бабралися в цьому лайні вже понад п'ятнадцять років. Військові з'єднання, задіяні заради мізерного результату. У цьому сум'ятті час від часу зникали зброя чи амуніція, і все осідало в отаких ящиках у глибині подібних ангарів...

Ґреґуар узяв один «FAMAS»[7] і різко клацнув затвором. Цей простий звук здійняв із дна густу жовчу спогадів. Роки битв,

завоювань, насильства в самому серці Африки, водночас любові та ненависної.

Він обрав 9-міліметровий «Glock», який заклад за пасок, і напхав кишені штанів обоймами — подарунок Ервану. Хотів завадити синові просуватися далі, але не збирався залишати його напризволяще. Звісно, ні.

— Є ще обойма M43, 7,62 міліметра.

Набої для АК-47. Класику забути неможливо: старий добрий калаш у руках сучасного африканця.

— Чудово. Скількох хлопців беремо з собою?

— Вісьмох.

— Ти в них упевнений?

— Як у собі самому.

— Ти починаєш непокоїти мене.

Мішель коротко зареготав, але Морван говорив серйозно. За секунду промайнув спогад про те, як він у двадцять п'ять був солдатом, одним із перших, хто прийшов у цей новий світ. Але тепер почувався ніби на межі цвинтаря. Принаймні, виснажувала вже сама думка про те, що доведеться вести крізь хащу, на пошуки схованих родовищ цю банду лобуряк.

— Босе, я обираю хлопців, які служили в ЗСДРК[8] і...

Морван уже не слухав. Якби ж усе сталося так, як він передбачав, — а в Африці таке неможливе — якби шахти за тисячу кілометрів на північ були викопані, а до злітно-посадкової смуги за якихось двадцять кілометрів від родовища проклали дорогу... Тоді можна було б вантажівками перевезти перші тонни колтану[9] до літака, й це блискавично дало би прибуток. Він кілька місяців перевозитиме руду контрабандою

через Руанду, а тоді, натоптавши кишені, нарешті попередить своїх партнерів: державні органи Катанґи, конґолезьких акціонерів, європейських співвласників... І лише по тому ділитиметься залишками із золотого дна.

Такі в нього склалися плани. Але останні новини — лаконічні мейли із запевненнями, що все йде як слід, — не викликали особливого оптимізму.

— Чудова робота, Мішелю.

Він оглянув зброю і знову повеселішав. Подумав, що навіть у шістдесят сім років може ще погратися в африканського Фітцкарральдо[10]. Ще одним копняком для прискорення стала несмілива синова спроба відновити справедливість. Так він сподівався убити відразу двох зайців... Збагачуватися, водночас тримаючи малого під контролем.

— Влаштуй так, щоб завтра до обіду ми злетіли.

— Без питань, босе.

Морван знову вийшов під нестерпне сонце. Він був у простій сорочці з синього льону та полотняних штаних тілесної барви, — цього разу поступився кліматові, хоча за будь-яких інших обставин обирав ідеально випрасуваний чорний костюм.

Десь віддаля гули турбіни літака, хоча до трапу, який уже прибирали, ще чіплялися грона людей. Всесвітня метушня. Білий негр Морван почував свою кучеряву копицю й жестом відігнав малих жебраків, щойно ті його помітили.

Ця подорож буде його останньою брехнею.

Батько приєднався до Ервана, який зібрався повечеряти на терасі готелю. Незадовго до сьомої каменем упала ніч.

— Вилітаємо завтра зранку! — тоном тріумфатора оголосив Старий.

— Ми вже сто разів про це говорили, — син не підняв погляду від меню. — Я не їду з тобою.

Морван важко опустився на пластиковий стілець. Ерван зауважив, що в Падре цілком конголезькі пропорції: сто кілограмів на метр дев'яносто.

— Нам в один бік, користуйся нагодою.

— Ні. Я хочу діяти самостійно.

Ґреґуар пирснув:

— Сподіваюся, ти не збираєшся звинуватити мене в державній корупції!

Ерван глянув на співрозмовника, чиї широкі плечі різко вимальовувалися на тлі освітленого басейну. Над лазуровою водою метушилася хмарка комашні й підкреслювала їх контур чимось подібним до мерехтіння живого ореолу.

— Я не хочу, щоб ти плутався у мене під ногами, — кинув син. — Я маю самостійно добувати інформацію. Бути незалежним. Об'єктивним.

— Ти говориш як журналіст.

— Розкопати справу за сорок років після події — радше робота історика.

Він поїхав до Катанґи, не знати на що сподіваючись. Інколи підозрював, що батько свого часу прикрив справжнього вбивцю Катрін Фонтана. А часом йому спадала думка, що Старий міг мати й чесні наміри та, як і всі інші, починав уже вірити в

злочин Тьері Фарабо. Насправді Ерван погано уявляв хід цього розслідування без жодних помічників чи технічної підтримки, без підказок або свідків.

Підійшов офіціант. У сутінках (терасу освітлював лише басейн і протимоскітні ультрафіолетові лампи) біліла тільки його сорочка, у V-подібному вирізі жилета вирізнявся галстук-метелик на ній. Офіціант погойдувався з п'яти на носок і цим нагадував безголову примару.

— Два пальцепери, два! — владно вигукнув Морван.

— Знову?

— Тут більше нічого нема. Найкраща риба в річці. Додай рису — і наїсися на два дні наперед. Можна цілий день не срати!

Він так само жартував і вчора, й позавчора. Таким харчуванням Ерван міг заробити собі місяць закрепу.

— Я хочу дізнатися правду, — повторив він пафосно. — Це логічно, чи не так?

— Звичайно. Але що є, власне, об'єктом твого розслідування? Злочин, скоєний сорок років тому? Зникла дівчина, про яку ти нічого не знаєш, у місті, якого більше не існує? Як ти можеш бути впевнений, що її вбив не Чоловік-цвях?

— На момент убивства він був за вісімдесят кілометрів від Лонтано.

— Що ти про це знаєш? — не вгавав Старий, спираючись ліктями на стіл. — Думаєш, в Африці можна довіряти датам? Відстаням? Свідченням? Я бачу, тебе розпирає від бажання глянути на мої власні записи про те, що відбувалося задовго до твого народження.

Ерван заздалегідь вирішив, що не гарячкуватиме: це вже був енний раунд у протистоянні батька й сина, який не передбачав жодного результату. Доводилося шукати шляхів до примирення.

— Авжеж, — кивнув він. — Ти взяв слід по гарячому. Крутився у вирі подій. Може, тепер, з перспективи прожитих років...

Морван розтулив рота, щоб вибухнути лайкою, але передумав. Відкинувся на спинку стільця, посміхнувся.

— Ти флік[11]. Тобі, як і мені, відомо, що факти не завжди збігаються з логікою чи хронологією. Попри всі невідповідності, хіба менша ймовірність того, що малу порішив маніяк, до того вбивши в такий самий спосіб ще шість жертв?

Ерван узяв жменьку арахісу: щовечора пальцеперів готували так довго, ніби чекали, поки вони піднімуться річкою проти течії.

— Якщо це так, я віднайду докази на підтвердження, й справа буде завершена за кілька днів.

— Але де ти їх розкопаєш, ті докази?

— У повних архівах суду над Фарабо.

— Їх уже не існує.

— Вони існують. Я їх відшукав.

Батько напружився:

— Де?

— За два кроки звідси. В коледжі Сен-Франсуа-де-Саль.

— Ти їх бачив?

— Піду туди завтра зранку. Мене запевнили, що вони зберігаються там.

— Тебе надурили.

Ерван розвів руками з виразом фаталіста. Його флегматичні жести розлючували батька; він це відчував і робив так навмисно.

— Побачимо, — завчено відповів Ерван.

Морван грюкнув по столі. Підстелені паперові серветки приглушили брязкіт посуду.

— Ми в Конго, чорт забирай! Сліди зникали за дві години, звіти — за два дні, архіви — за місяць. Тут є лише три речі, що тривають довше: дощ, болото й савана. Про все інше — забудь.

Ерван не міг не погодитися. Напередодні він оббігав ціле місто в пошуках старих газет. Нічого. Обшукав судові й адміністративні установи. Нуль. Сьогодні він ходив у мерію, в архієпископство Лубумбаші, в офіси гірничовидобувних компаній. Марно. Залишався тільки Сен-Франсуа-де-Саль.

— Припускаю, ти почнеш розшукувати свідків тих часів? — знову заговорив батько.

— Спробую.

— Ти знаєш, яка середня тривалість життя в Африці?

Ерван не відповів. Зрештою, стомившись воювати, кучерявий гігант підняв келих — коктейль з екзотичних соків: він ніколи не вживав алкоголю.

— Хай там як, удачі тобі!

Вони доторкнулися краями келихів, закопуючи сокиру війни.

— Якщо без жартів, — доброзичливим тоном вів далі Старий, — як розраховуєш дістатися до Лонтано?

— Є регулярний рейс на Анкоро, що на західному березі озера Танганьїки.

— Він не літає вже місяць. Навіть злітної смуги вже нема.

— Хлопці з аеропорту інше сказали.

— За хабар пообіцяють відвезти тебе туди верхи на гіпопотамі!

Ерван стенив плечима. Узяв ще горішків.

— Припустимо, ти туди дістанешся, — Морван удав, що поступився. — Лонтано ще за сто кілометрів на північ.

— Попливу річкою на баржі. Я дізнавався: так селам постачають харчі. Навіть китайські торговці користуються цим транспортом.

— Ти усвідомлюєш, що опинишся у Північній Катанзі?

— І що далі?

— А далі те, соколику мій, що в цьому регіоні війна.

Ерван чекав на це від самого прибуття: лекція про конфлікт у Конго. Чом би й ні? Перед відльотом він прочитав усе, що зміг знайти на цю тему, та мало второпав.

— Дозволь мені ще раз пояснити ситуацію, — лекторським тоном правив своєї Морван.

Два місяці тому він уже намагався все розповісти синові — обоє прилітали на похорон Філіпа Сесе Нсеко, колишнього директора «Coltano». Ерван майже не слухав: тоді він і гадки не мав, що повернеться сюди.

— Конголезький бедлам не має ні початку, ні кінця, але треба ж із чогось починати, тож візьмімо геноцид у Руанді 1994 року. За кілька днів представників племені хуту вколошкали за допомогою мільйона ополченців із тутсі[12]. Сране божевілля по-африканському. На цьому не затримуюся: це й так усім відомо.

Але то був лише початок різанини. Коли тутсі знову захопили владу в Кігалі, хуту втекли до Великих озер на сході Конго. За кілька днів у Ківу прибули мільйони біженців. Населення міст за одну ніч збільшилося вдвічі, втричі, в чотири рази. Нашвидкуруч облаштували табори. Не знали, що далі робити з хуту, та й боялися, що тутсі прийдуть і помстяться.

Поль Каґаме, новий президент Руанди з народу тутсі, не забарився послати навздогін хуту свої війська й навіть скористався цим, аби усунути з посади старого Мобуту[13]. Після геноциду тутсі він міг би стратити маршала — на Заході йому тільки аплодували б. Проте лише для того, щоб надати легітимності своєму вторгненню, він підняв фальшиве конголезьке повстання, об'єднавши кілька колишніх бунтівників у псевдо-коаліцію. Серед них був Лоран-Дезіре Кабіла, старий солдат, смалений вовк із 60-х, уже з десятків років на пенсії.

— І так почалася перша конголезька війна... — урвав його мову Ерван.

Ґреґуар зітхнув. Вважав себе єдиним, хто може говорити про африканські справи. До речі, саме тому й утримувався від таких розмов. На його погляд, там не можна було знайти ні коренів проблеми, ні рішення. Лише неймовірна плутанина, з якою довелось б наново морочитися щонайменше день.

— Ця перша війна тривала лише кілька місяців. Ішов 1997 рік. Щойно отримавши владу, Кабіла по-своєму віддячив Каґаме: виступив проти нього й вигнав з країни тутсі, цих «брудних загарбників».

Рибу досі не принесли. Напередодні вони чекали понад годину. Коли замовлення нарешті подали, пальцепер захолов, і їсти вже не хотілося.

Ерван одночасно слухав і батька, й навколишні звуки, що долинали з савани. Це приховане життя, що кишіло в темряві, трохи заспокоювало його. Час від часу лунало соло очеретяних жаб.

Йому кортіло ще раз пограти відкрито.

— Я читав усе це. Каґаме замислив помсту, переозброїв свої війська та знову вдерся в регіон Великих озер. Друга конґолезька війна.

— Авжеж, — стримано підтвердив Морван. — Але карти у гравців змінилися: Кабіла встиг зібрати собі війська, славетних кадоґо, дітей-солдатів. Він озброїв також хуту, тих самих, яких намагався винищити на сході країни. Це не рахуючи нових союзників — Анґоли та Зімбабве. Каґаме зі свого боку об'єднався з Уґандою та Бурунді.

У серці Африки спалахнула така собі континентальна війна, викликавши ланцюгову реакцію: в битву вступило ополчення. Міліційні загони Май-май, баньямуленґе[14], інші повстанці... Але всередині регулярної конґолезької армії виник конфлікт між колишніми бойовиками Збройних сил Заїру та кадоґо, дітьми-солдатами... Якби перерахувати всіх, список був би нескінченним.

— Зважаючи на те, що я читав, ситуація зараз спокійна, хіба ні?

— Скажеш таке! Було вже хтозна-скільки перемовин, договорів про припинення вогню, альянсів. Щоразу — наша

пісня гарна й нова... Щиро кажучи, ніхто не знає, чого очікувати.

— Окрім тебе.

— Я на це не претендую, але можу сказати тобі дві речі, й це не якісь газетні сенсації. По-перше, ця війна давно закінчилася б, якби не точилася на одному з найбагатших гірничовидобувних майданчиків світу. По-друге, розплачуються завжди цивільні. Наразі ці конфлікти спричинили щонайменше п'ять мільйонів смертей. Більше, ніж разом у Югославії, Афганістані та Іраку. У першу чергу, звичайно, жінки й діти. Епідемії, недоїдання, насильство, відсутність медичної допомоги викосили їх удесятеро.

Немов у призначену годину принесли пальцеперів. Цього разу, попри очікування й похмуру тему розмови, вони «викинулися» на тарілки. Запанувала тиша. Не припиняючи жувати й не відчуваючи жодного смаку, Ерван міркував. Батько підтвердив те, що він читав, але факти, викладені його громовим голосом, здавалися реальнішими. За кілька хвилин Ерван перепитав:

— Ти не відповів мені: сьогодні там спокійніше? Так, чи ні?

— Блакитні берети трохи дали їм прочухана, це правда. Ватажків усе-таки заарештовують, укладаються угоди, але махінації зі зброєю тривають, шахти безперечно видають руду на-гора, й кожна фінансує свій «загін самозахисту». Центральний уряд не має там жодної влади...

— Згідно з моїми джерелами, на півночі безпечно. Війна йде в Ківу і...

— Ти чуєш, що тобі кажуть? Повторюю: ніколи не можна знати, що станеться, а особливо в регіоні Танганьїки. Не сьогодні-завтра туди можуть вдертися угруповання тутсі й знову розпочати бойові дії проти ЗСДРК.

— У тебе там усе гаразд...

— Це мій бізнес.

Ерван знав, що Морван збирається потай експлуатувати нові шахти, розташовані вище за течією від Лонтано. Слід було визнати, що в свої майже сімдесят років Падре досі мав повні яйця порошу.

— У будь-якому разі, — підсумував той, — нам із тобою в одному напрямку. Тож скористайся моїм літаком. Я висаджу тебе в Анкоро й повернуся по тебе туди само за тиждень-два. Матимеш купу часу для свого розслідування.

На даному етапі пастку в цій пропозиції розгледіти було неможливо, але Ерван знав, що в батька нема жодних причин для того, щоб йому допомагати. Якраз навпаки. Він швидко розміркував. Урешті-решт, цей політ допоможе заощадити дорогоцінний час, а Ґреґуар матиме купу іншого клопоту, йому нема коли особливо наглядати за сином.

— Я буду готовий не раніше другої пополудні, — заявив Ерван, не збираючись так швидко здаватися. — Спершу маю піти в Сен-Франсуа-де-Саль.

— Я зачекаю на тебе, — пообіцяв Морван і подав йому руку.

Ерван потиснув її з таким відчуттям, ніби затягував собі на ший петлю.

Під пекучим сонцем Ерван крокував безлюдним містом. Білим містечком із широкими проспектами, позначеними пунктиром пальм і будівель із дахами-терасами. Він знав, що снить, але цей сон — замкнений усесвіт, звідки неможливо вирватися.

Просувався важко, відчував, як ноги вгрузають у землю. Але то не асфальт прогинався — його тіло саме просідало мов глиняне. В ньому не стало ні кісток, ані м'язів. На додачу, Ерван розпливався у світлі, танув у спеці...

Під накриттями ґанків він помічав розпливчасті коричневі плями, схожі на силуети людей. Та коли підійшов ближче, побачив почорнілі масні шкіри, прибиті до дверей, якими від цвяхів розповзлися метрові тріщини.

Людська шкіра...

Він пригадав, що це особливість міста: чинбарі, які працювали лише з людською шкірою.

Почувся крик, далі ще й ще. Ерван спробував пришвидшити крок, але ноги дедалі більше танули від дотиків асфальту. Він не втікав, він сповзав... у себе самого.

Завивання стало нестерпним, він нього череп тріскався, наче мушля. Ерван розплющив очі. Крізь москітну сітку мерехтіли стіни його кімнати. За вікном лунали цілком реальні зойки. Усе заповнив запах горілого. Ерван підвівся й зрозумів: десь почалася пожежа.

Він продерся крізь муслінову завісу й нарешті вибрався з ліжка, стікаючи потом. Непевною ходою побрів до вікна, за яким вирували строкаті відблиски.

Вулицю заступали дерева, але галас було чути здалека. Мешканці й працівники готелю метушилися в саду. Видовжувалися, змішувалися тіні на газонах. Ерван глянув на годинник: четверта ранку.

Він натягнув штани, сорочку, схопив ключ і вийшов. Немає сенсу йти будити батька, який, мабуть, уже на місці. Старий ніколи не спав — принаймні, так, як інші люди: щоб відпочити тілом і зняти розумову напругу.

Надворі Ервану здалося, ніби він голий пірнув у казан. Двір. Вулиця. Чад виїдав ніздрі й гаром осідав у легенях. Червоне небо потріскувало мов гігантський комин. Люди кудись бігли, кричали, штовхалися. Він здогадався, що натовп не розбігався від місця катастрофи, а навпаки — біг туди.

Ерван приєднався до юрби й відчув дивне пожвавлення — щось подібне до збудження під час грози, яке відчував у дитинстві. Здавалося, всіх навколо підганяло те саме двозначне відчуття: неможливо було зрозуміти, налякані ці люди, приголомшені, чи радісно збуджені. Діти також мчали в той бік, охоплені справжнім шаленством.

Вони звернули в бічну вуличку — Ерван зауважив, як легко ці люди вискочили з дому серед ночі. Лубумбаші: місто, де стіни зроблені з вітру. Із думки не йшло містечко з його сну: проспекти, світлі фасади, масні шкіри... Нічого подібного до цих темних тунелів без ліхтарів, але сповнених метушні.

До горла підступала нудота.

Юрба досягла неасфальтованої площі, накритої куполом диму. Тією сизою банею снувалися мідні прожилки, пурпурові волокна. Тут панувало сум'яття. Чоловіки й жінки сновигали то

туди, то сюди, стикалися, перегукуючись, тягли мішки й різні речі. То розбігалися мешканці кварталу, поки вогонь не пожер усе.

Але палала тільки одна будівля. Вікна чотириповерхового будинку плювалися помаранчевими спалахами й потоками чорної сажі. Пожежа ніби насолоджувалася власною міццю, п'яніла, шаленіючи у чорній нічній лазні.

Ервана охопило незрозуміле передчуття. Він схопив за рукав жінку, яка пробігала повз, стискаючи під пахвою дитину, в іншій руці тягнучи якесь начиння.

— Що це за будівля?

Утікачка витріщила на нього очі, схожі на болотяні вогники. Вона не розуміла запитання — радше його абсурдності.

— Що це зараз горить? — повторив він.

— Сен-Франсуа-де-Саль! Коледж!

Він відпустив нещасну й глянув на будинок, на який покладав усі надії. Тепер це був лише червонястий кістяк, чиї стіни обвалювалися, мов підталий цукор. Йому сяйнула думка про учнів школи, але всередині вочевидь нікого не було.

Ерван оглядівся й лише тепер помітив, яке сміховинне обладнання мали пожежники — прості хлопці в шортах і тенісках, які перекидалися відрами з водою, мішками з піском, лопатами землі. За ними наглядали солдати МООНДРК, тобто, здавалося, опустивши руки, очікували наказу невидимого командира.

Ерван скам'янів. Мабуть, у цьому коледжі не було особливо чому горіти, окрім тих архівів, на які він так розраховував. Імена свідків, факти, дотичні до злочинів Чоловіка-цвяха,

протоколи допитів і судових слухань у нього на очах відлітали з димом.

Його розслідування закінчилося, так і не розпочавшись.

Цієї миті він згадав про батька. Довго шукати не довелося, досить було просто озирнутися: старий сидів ззаду, спираючись на стіну. Його обличчя, замурзане попелом, нагадувало посмертну маску. Здавалося, Старого не цікавили ні пожежа, ні метушня навколо: він щось креслив паличкою на землі.

Раптом відчув на собі чийсь погляд, підняв очі й побачив сина. Розвів руками, ніби вибачався, й Ерван зрозумів, хто підпалив коледж Сен-Франсуа-де-Саль.

4

Проблему вирішено, тепер можеш полетіти зі мною опівдні.

— Та насрати мені на тебе.

Сьома ранку. Ерван сів навпроти батька, за тим самим столиком, що й напередодні, — хоч би де вони були, для усталення звички вистачало двох днів. Він так і не зміг знову заснути: нетямився від люті й власної безпорадності. Відмовитися від розслідування? Нізащо. Він мусив перейти просто до наступного етапу, але наосліп. Відшукати останніх свідків у справі, не маючи ні їхніх імен, ані координат. Відтворити факти, дати, місця без жодної зачіпки.

— Якщо ти думаєш, що я до цього якось причетний, то...

— Я нічого не думаю, я знаю.

Морван налив йому кави. Через чорні окуляри вираз його обличчя залишався ще більш невизначеним, ніж зазвичай. На ньому були сорочка з рожевого льону та бездоганні кремові

штани. Поряд із батьком Ерван завше почувався одягненим ніби жебрак.

— Переконання юності... — промимрив Грегуар.

У тоні звучала іронія: Ерванові було вже за сорок. Він теж надягнув темні окуляри — варто бути зрівняти шанси в цій битві — і випив каву: без смаку, ледь теплу. Хоча круасан виявився смачнішим.

— Вихід у тому, — вів далі Ерван, — щоб ігнорувати один одного. Їдь до своїх шахт, а я сам виплутаюся.

— Ти знову за своє сплавляння річкою? «Apocalypse Now»[15] у Конго? Ти повертаєшся до оригінального роману Конрада, який...

Ерван не слухав. Він думав про дивовижне видовище, яке відкрила вранішня злива. З вікна милувався тим, як розлітається ця шрапнель іскор, що засівають землю, а запах гару й далі розливався в повітрі. Можливо, цей дощ і загасив пожежу, але ніхто не дав собі праці накрити гойдалки чи прибрати столи зі стільцями: тут не зважали на вогкість.

Ще один круасан. Що більше говорив старий, то більше Ерван відчував, як відроджується його бойовий дух. Ненависть до батька завжди виявлялася найпотужнішим стимулом.

— Ти все ж таки дозволиш дати тобі кілька порад?

— Годі вважати себе королем Конго.

— Моє царство обмежується самим Лубумбаші: там ти ліпше голови не вистромлюй. На півночі моє ім'я не принесе тобі жодної користі.

— Я й не збирався ним користуватися.

— А про дозволи ти подумав?

Ерван вилаявся. Одержимий своїм розслідуванням, він нічого не підготував для самої мандрівки.

— Які? — таки мусив запитати.

— Від начальника провінції, від Міністерства туризму, від МООНДРК, від служб відновлення інфраструктури, від управління шахтами... Кандидатів у рекетири багато.

— Я ще нічого не зробив, — знехотя визнав Ерван.

— Бери вище, аби заткнути їм горлянки. А головне — не кажи, куди точно прямуєш.

— А на місці?

— Заплатиш: просто буде дорожче, ось і все. — Морван поклав долоні на стіл, мовби розгортаючи на ньому мапу Катангі. — Припустимо, ти дістанеш папірці та знайдеш літак, який доведе тебе до Анкоро... Тоді сядеш на славнозвісну баржу. Усе правильно?

— Авжеж.

— Ти вже бачив ці баржі?

— Ні.

— Зазвичай вони плавають по дві разом. Довжелезні, кількасот метрів. І на них вантажать усе, що можна: сім'ї, худобу, харчі, сировину, пальне, солдатів, священиків, повій... Дуже колоритно.

— Скільки плисти до Лонтано?

— Кілька днів. По-різному виходить. Зараз, із загрозою війни, на кожній станції зупиняються всього на кілька хвилин. Висаджують людей, вивантажують поклажу, ліки від громадських організацій, іноді зброю — і відразу відчалюють, перш ніж їх помітить міліційний загін...

— А зворотній шлях? Коли баржі повертаються?

— Вони не повертаються. Принаймні не до цього берега.

— В Анкоро повертається чимало човнів, хіба ні?

— Можливо, але якщо залишишся в Лонтано, твої шанси на виживання нульові. Доведеться завершувати свої розслідування за кілька годин, які баржа там простоїть. Далі ти повертаєшся на борт і дякуєш Богові, що досі цілий.

— Учора ти запропонував висадити мене там на тиждень чи два.

— Разом із моїми охоронцями. Сам не протримаєшся й дня.

— Це безглуздя.

— І це не я сказав. Усі ці пригоди — лише на годину чи дві, поки стоїш на місці...

Ервану на думку спало запитання початківця:

— Річка — це вже Конго?

— Її верхня течія, Луалаба. Ти вживав хінін?

— «Ларіам».

— Даремно: мефлохін[16] може дати жахливі побічні ефекти. Я бачив, як хлопці з'їжджали з катушок, втрачали зір чи заробляли інфаркт через це лайно.

Ерван не відповів, але вираз обличчя означав: «Мені вже не десять років».

— Ти вже подорожував такими проблемними країнами? — не вгавав татко.

— Я їздив до Індії по Лоїка.

— Це зовсім інше.

— Я також брав участь у місії в Гвіані та...

— Це Франція.

— Що ти намагаєшся мені сказати?

Морван нагнувся через стіл, ніби старий пірат у таверні:

— Що Конго-Кіншаса живе в кам'яній добі. Остерігайся поранень: здохнеш від інфекції за два дні. Ніколи не пий неочищеної води. Мастися репелентом: головний збудник хвороб у савані — комахи.

— Я взяв із собою цілу аптечку.

— Тож бережи її так, ніби це твій зворотний квиток. Звичайно, не торкайся до чорної жінки.

Морван підняв з підлоги свій наплічник «Eastpak» і поклав собі на коліна. Дістав з нього якусь річ, загорнуту в тканину, й поклав між кавою і круасанами.

— Ти не зможеш сказати, що я про тебе не думаю.

Ерван відгорнув краєчок тканини й побачив прилад із чорного полімеру з логотипом «GLOCK», у якому «G» обрамлювала решту літер.

— Набої в наплічнику, — уточнив Грегуар, ховаючи зброю назад. — Надійне знаряддя, поцуплене у сил МООНДРК.

Ерван намагався приховати, що нітрохи не здивований.

— Дякую, але не думаю, що він мені знадобиться.

— Помиляєшся, тож мусиш мене вислухати. — Морван знову сягнув рукою до наплічника й цього разу витяг мобільний телефон, більший за звичайні, увінчаний чималою антеною. — Це «Iridium»[17]. Із ним ти зможеш набрати мене будь-звідки, навіть із найглибшої сраки в лісі, він для цього й призначений.

— Ти хочеш сказати — у разі виникнення складнощів?

У батьковому голосі забриніла нотка іронії, але ця провокація вочевидь була зайвою.

— Я буду кілометрів за п'ятдесят вище за течією, матиму літак, готовий до відльоту впродовж доби. Мій номер уже забитий у пам'ять.

Ерван заприсягнувся ніколи не набирати батькового номера. Розмірковував про неоднозначність свого розслідування: він шукав убивцю Катрін Фонтана, потай сподіваючись загнати в глухий кут власного батька, і попри це сьогодні саме батько знову його захищав.

Старий застібнув наплічник на змійку та подав синові. Ерван схилив голову на знак вдячності.

Ще по філіжанці кави. Далі остання порція порад — «на коня»:

— Зрозумій, вояки, які тобі трапляться, не мають нічого спільного з тими, яких ти бачив на Ке-дез-Орфевр, 36. Більшість із них — канібали з божевільними віруваннями в макітрах. Май-май думають, що кулі від їхнього доторку перетворюються на краплі води. Тутсі вештаються з повними клунками людських геніталій. Хуту гвалтують жінок на тельбухах їхніх щойно вбитих чоловіків.

— Нагадую: я працюю у відділі кримінальних розслідувань.

— Саме це я тобі й кажу. Тут уже не йдеться про чоловіка, який убив свою благовірну, і навіть не про психопата, на рахунок в якого кілька жертв. Я говорю про шизанутих, у яких на лічильнику сотні смертей: вони здатні змусити жінку зжерти власних дітей, оббілованих та засмажених у неї на очах. Коли зіткнешся з такими хлопцями, запізно буде гратися у фліка-вільнодумця.

Ерван удав, ніби засвоїв урок. Насправді ж він у це не вірив. Подібні жахіття походили з легенд про савану, спотворених, роздмуханих усною традицією.

Хай там як, а військових він уникатиме. Не має на меті порятунок світу: просто мусить знайти свідків, освіжити їхню пам'ять і дізнатися, що ж насправді сталося в квітні 1971 року в Лонтано. І баста.

— Я піду пакувати речі, — підсумував Морван і підвівся. — Не шкодуватимеш?

— Усе гаразд, тату: не наполягай.

Ґреґуар по-дружньому поплескав його по плечі:

— Я повернуся ще до твого від'їзду.

5

Посеред холу Морвана погукав консьєрж: на нього чекали за готелем, у дворіку з химерною назвою «атріум».

— Хто такі?

Чорний жестом вибачився: він не знав або не міг нічого сказати. Ґреґуар стиха вилаявся та обійшов стійку, повертаючи в коридор для персоналу. Ранок починався кепсько.

Атріумом намотував кола велетень у темному костюмі, з окулярами «Ray-Ban» на лобі — такий здоровенний, ніби здатний заповнити собою весь вільний простір. Бригадний генерал Трезор Мумбанза власною персоною, разом із силовиком, таким само високим, але худорлявим і в односторі.

— Ну, здоров був! — закричав гігант, розкриваючи обійми.

— Я збирався тобі зателефонувати, — збрехав Морван.

- Сподіваюся! Ніхто не попередив мене про твоє прибуття!
- Сталася помилка.

Попри лихе передчуття й те, що він був у кепському гуморі, обстановка Морвану подобалася. Це був один із тих затишних куточків, що навіюють відчуття, ніби ви потрапили за куліси Африки. Під ногами лежали руда тирса, її вкривало листя, що нападало за ніч. Трохи далі, в занедбаному саду, стиснутому ґратчастою огорожею, світилося кілька попелястих дерев із грубезним корінням. Така собі оранжерея під відкритим небом, пробник тропічного лісу.

«Охоронець» схопив пластиковий стілець і посунув до Морвана: то був радше наказ, ніж ввічливий жест. Він сів, тимчасом як двоє співрозмовників і далі стояли.

- Я приніс тобі твої дозволи. На подорож до Танганьїки.

Мумбанза передав йому картонну теку, вже побрижену від вогкості. Близько кілограма папірців, підписаних, проштемпельованих і завірених армією слухняних чиновників.

- Хто тобі сказав, що я зібрався на північ?

— Тс-с, тс-с, тс-с... Ти добре знаєш, що мені відомо все, братику. Кущ знайшов транспорт у доброму стані, пальне, зброю, людей. Не можна було просити його ще й зберігати це в таємниці.

- Я їду на розвідку, — ухилився від відповіді Морван.

— Мені здається, що ти радше везеш техніку для транспортування руди.

Мумбанза з відомим у Лубумбаші прізвиськом Бос був суверенним правителем Катанґи. Він очолював провінційні армійські угруповання й не дозволяв війні поширитися на

найбагатшу частину Конго. Коли вбили Філіпа Сезе Нсеко, місцевого директора «Coltano», генерал, природно, посів його місце й очолив компанію. Він не мав жодної кваліфікації в гірничодобувній промисловості, але міг забезпечити порядок довкола родовищ — а це головне. Нові обов'язки не заважали йому домагатися інших посад: усі знали, що він хоче стати губернатором Катанґи.

— Ти розвідуєш для «Coltano»?

— Ні. Для Кабіли.

Чорний насупився:

— Відколи ти працюєш на нашу країну?

— Звідтоді, як Кабонґо попросив мене про це, — зімпровізував Ґреґуар.

Ім'я сірого кардинала гірничодобувних ресурсів ДРК справило належне враження. Навіть за півтори тисячі кілометрів від Кіншаси негоже зачіпати центральну владу. І за менше тут опускалися на дно — навіть зникали.

— То ти гаруєш понаднормово?

— У регіоні Танґаньїки все заспокоюється: подивлюся, що там можна експлуатувати.

— Де саме відбуватиметься ця розвідка?

Морван усміхнувся, та не відповів: непомітно для співрозмовника знову брав віжки собі до рук. Той, мабуть, і справді не вірить у його брехні, але як би він зміг їх перевірити?

— Сподіваюся, ти не збираєшся встромити ніж у спину власній компанії...

— Навіщо це мені?

— Бо минулого місяця ти продав усі свої акції.

Грегуара завжди дивував рівень поінформованості конголезців. Після смерті Нсеко все в «Coltano» перевернулося догори дригом: курс акцій раптово піднявся внаслідок таємничих закупівель паперів. Морвану, проте, аж ніяк не хотілося, щоб його компанією хтось зацікавився, або щоб стало відомо про існування нових родовищ. До того ж, були певні побоювання: а раптом його африканські партнери запідозрять, що саме він стоїть за купівлею тих акцій. Зрештою вдалося «загасити пожежу» за рахунок продажу власного портфеля собі в збиток.

— Це вже геть інша історія... Сподіваюся, все уже в минулому.

Чорний сплеснув руками — знову відчув колишній запал і вказав на свого супутника:

— Познайомся, це полковник Лоран Бісінг'є, новий командувач операційного сектора Північної Катанги. Тепер він опікується рядовими, поки я граюся з цивільними!

Чоловік зробив крок уперед і легко вклонився. Зросту він, мав, напевне, більш ніж метр дев'яносто, але здавався легшим за мертве листя під ногами. Морван упізнав його. 1994-го хуту з моторошною жорстокістю вбили сотні тисяч ні в чому не винних тутсі, але інші представники цього народу, озброєні й виведені в Уганду, нічим не поступалися ініціаторам геноциду. Бісінг'є був із тих. Він створив загони ополченців у Ківу і заробив собі страхітливу репутацію винаходами нечуваних тортур, зокрема тим, що плавив пластик у вульві малих дівчаток і немовлят. Усе це не заважало йому ревно вірити в

Бога: якби не став військовим, то був би священиком. У небесному царстві не знайшлося би місця для хути.

Його зовнішність цілком відповідала заняттю. Обличчя, подібне до леза ножа й типове для його народності, вкривали шрами. Не порізи мачете, а сліди бойових поранень. В Африці дуже тонка межа між тавром страждання й доказами звитяги.

— У разі виникнення проблем на місці можеш завжди звернутися до нього, — додав Мумбанза.

Проблеми в Морвана таки мали б виникнути — щонайменше із союзниками Бісінг'є. У такому разі він мусив би звернутися до посадовця. Послання було таким: там, у глушині, білий може легко перетворитися на стовп вогню.

Він підвівся й потиснув курячу лапку полковника:

— Радий познайомитися.

Ні слова від ката, ні посмішки. Грегуар сів назад. Усе, що він міг, — це поринути в похмурий фаталізм. Щоб експлуатувати нові шахти, мусив укласти з Кабонго угоду за спиною в державної влади. За найменших ускладнень довелося б також укласти угоду і з Мумбанзою, за спиною в Кабонго...

За таких умов його здобич розтане, мов сніг на сонці.

Генерал завів мову на тему нинішньої ситуації, попереджаючи про можливі зіткнення між руандською та конголезькою арміями по обидва береги річки. Подейкують навіть про постачання зброї...

Морван не надто вірив. До того ж, цієї миті йому було начхати — заколисувала затишна атмосфера. Гігантські дерева, задрапировані ліанами, золоті порошинки в сонячних променях, комахи, що вимальовували мінливі арабески в

ранковому серпанку. У повітрі пливла суміш пахощів грибів і кори, й це нагадувало про дуже далеку чарівну місцину, в якій ти вже побував. Щось на кшталт печери, куди з гори пробиваються промені божественного світла.

— Ти мене слухаєш, чи ні?

— Вибач, — Морван змусив себе знову зосередитися на розмові. — Що ти казав?

— Я запитував, що тут з біса робить твій син.

Ерван був його Ахіллесовою п'ятою, особливо тут, у Лубумбаші. Коли доведеться ділити пиріг, малий стане легкою мішенню.

— Моїх справ це ніяк не стосується. Він приїхав зібрати факти для одного розслідування, яке веде в Парижі.

— Катанґа — це реально далеко від Панами[18], чуваче.

— Минулого вересня у Франції скоєно кілька вбивств у стилі Людини-цвяха.

Вимовляти це ім'я в Конґо — все одно, що згадувати Джека-Патрача в Англії чи Ландрю[19] у Франції. Серійний убивця всім відомий. Мало не національна гордість. Мумбанза повільно похитав головою: він щось чув про цю справу.

— Ерван зупинив злочинця... — вів далі Греґуар.

— Ти хотів сказати, убив його.

Морван удав, що не дочув:

— Він приїхав, щоб ознайомитися з архівами суду над Фарабо та закрити власну справу.

Гігант повільно міряв кроками дворик, час від часу підкидаючи носакон листя.

— Я так і думав... Уся ця історія з пожежею в коледжі якось не пасує католикам...

Він засміявся з власного жарту й втупив у співрозмовника важкий погляд.

— Мені казали, то був нещасний випадок.

— Уся Африка — нещасний випадок.

— А ти що про це думаєш?

— Думаю, хтось узявся до прибирання. У Сен-Франсуа-де-Саль зберігалися старі папери. Нікому не треба, щоби хтось длубався в багні минулого.

Морван подумки подякував небесам, що цей мудак народився вже після тих подій — він міг лише здогадуватися, які прірви відкривалися під фактами.

— То він скоро поїде? — перепитав чорний, тримаючи руки в кишенях.

— Він розраховує щось нарити, перш ніж повернеться у Францію.

— Тут нарити?

— У Лонтано.

— Він не отримає дозволів.

Морвана вже почали дратувати ці вихваляння власною всемогутністю.

— Хіба що я цим займатимуся.

Мумбанза став перед Морваном. Осяяний промінням, що проникало крізь крони дерев, здавалося, народжених разом зі світом, він став мовби на межі міфічного виміру: гігант із космогонії Центрального Конго, тієї самої, що надихала Людину-цвяха.

— Ти справді цього бажаєш? Може, добрий білий татусь не надто зацікавлений у тому, щоб синочок докопувався до його минулого?

— Ти мене задовбав, — буркнув Морван і підвівся. — Я мушу готуватися до відльоту.

Трезор уклонився, ніби вибачаючись. Розіграв це аж надто театральню, з гримасами в'їдливої пантоміми. Комедія дель арте під соусом пілі-пілі.

— Понтуазо ніколи не дозволить твоєму синові туди їхати.

— Хто?

— Новий командувач МООНДРК. Р-реальний зануда.

Морван пригадав, що перетинався в аеропорту з тим канадцем; у нього ще ззаду з-за пояса стирчала гвинтівка «FAMAS». Ерван точно довго паритиметься, перш ніж виїде з Лубумбаші.

Він вирішив завершити розмову прийнятною для всіх темою:

— А як там Нсеко? Чи посувається розслідування?

— Яке розслідування? — генерал знову вибухнув сміхом.

Цього чоловіка з народу бемба знайшли на його власній віллі з розкритою грудною клітиною без серця. Убивця або вбивці скористалися циркулярною пилкою. Ніхто не намагався дізнатися щось про виконавців. Запам'ятався лише символ: Нсеко схибив і був покараний. Майже банальне повідомлення в країні, впродовж двадцяти років охопленій війною.

— Бажаю тобі гарної подорожі, брате, — сказав генерал. — Присилай звістки.

Морван замислено спостерігав, як він віддаляється. Хто вбив Нсеко? Тутсі, конкуренти на ринку колтану? Партнери-контрабандисти? Сам Мумбанза? Можливо, настав час посправжньому поставити собі це запитання.

Нсеко був одним із тих небагатьох конголезців, які завжди в курсі нових покладів: чи заговорив він, перш ніж померти? Якщо так і сталося, то на пагорбах на Морвана вже чекатимуть незворушні хлопці з електропилкою.

Ніби на підтвердження його підозр, перш ніж зникнути з поля зору, Мумбаза обернувся та обійняв за плечі свого моторошного цербера.

— Та головне, — гукнув він глузливо, — пам'ятай: у разі неприємностей відр-разу ж зв'яжуйся з полковником Бісінг'е!

6

— Давно я вас не бачив.

— Це ви мене запросили.

— Я хвилювався.

— Знаю, що ви збираєтеся мені сказати.

— То скажіть за мене.

— Терапія має бути регулярною. Відмовившись від неї, я все зіпсувала. Жодного шансу на одужання.

— У цій сфері не можна говорити про... одужання.

Гаель зітхнула:

— Не минуло й п'яти хвилин, а ви вже виїдаєте мені мізки своєю погордою. Не доколупуйтеся до дрібниць.

— Присядьте.

— Я ліпше на канапу.

— Як забажаєте.

Вона лягла, схилила голову на подушку з непальським вишиванням, на подив знайому. Із підліткового віку в зв'язку з рецидивами анорексії побувала в багатьох психіатрів і психоаналітиків — Ерік Катц був найсвіжішим. Минулого травня вирішила припинити лікування в нього — просто без попередження.

Цей чоловік вплинув на неї глибше за інших, але страшні події вересня все звели нанівець. І ось він сам їй зателефонував, аби запитати: «Як ваші справи?». Домовилися про зустріч без жодних зобов'язань, і ця перспектива зіграла їй серце. Хто не був закоханий у свого психолога?

Гаель дозволила тиші заповнити кімнату. Пригадувала всі сеанси, впродовж яких не промовила й слова. Ціла епоха... Вона возз'єднувалася з кожною дрібничкою. Тріщинки на стелі. Книжки Фрейда та Лакана — їх видно, якщо підняти голову. Запах кедрa плив кімнатою. Складалося враження, ніби вона лежить у теплій ванні, й це поволі руйнує всі захисні бар'єри.

Мовчанку порушив Катц:

— Я все-таки чув дещо про ваші справи.

— Від кого?

— З лікарні Святої Анни.

— Ви просто ніби в Штазі[20] служите.

— Ну, ви маєте медичну карту, оце й усе. Я ваш психолог, і...

— Вам зателефонували?

— Так, наступного дня.

— Вам розповіли?

— У загальних рисах, але я хотів би обговорити це з вами детальніше.

Чари возз'єднання розтанули. За кілька секунд канапа перетворилася на розжарену пательню. Дівчина мовчала. Психолог теж не озивався. Можна було подумати, ніби він вислизнув потаємним ходом.

— У мене був план... — зрештою зважилася Гаель, — ...знищити батька.

— Ми часто про це говорити.

— Ні. Тоді в мене був конкретний спосіб стерти його на порох.

— Як ви збиралися це здійснити?

— Я випадково отримала доступ до конфіденційної інформації про родовища колтану в Конго.

— Що таке колтан?

— Рідкісний мінерал, який видобувають у Центральній Африці. Його використовують для виробництва мікросхем, зокрема в мобільних телефонах, ігрових консолях. Мій батько заробив на цьому цілий статок.

— Я думав, він начальник поліції.

— Служба йому не завада. Паралельно з кар'єрою фліка він завжди мав якісь справи в Конго.

Вона зробила паузу. Лікар заговорив не відразу. Можливо, робив нотатки...

— Що за інформація?

— Минулого року розвідувальна група відкрита значні поклади в місцевості, яку контролює батькова компанія, і їх,

незважаючи на війну, можна було б експлуатувати. Про це знав тільки він.

— Ви продали ці дані?

— Ні. Я безкоштовно передала їх знайомим банкірам.

— Як ви з ними познайомилися?

— Ви самі знаєте.

Знову мовчання, жодного докірливого слова.

— Яким конкретно був ваш план?

— Не знаю, нічого не тямлю в фінансах, але інтуїтивно відчула, що ця інформація могла б наробити галасу. Я свого домоглася. Ті банкіри масово скупили акції «Coltano». Це спровокувало непередбачене зростання курсу, і батько опинився по вуха в лайні. Його конголезькі партнери подумали, що то він купив акції, аби прибрати все до рук.

— Усе аж так серйозно?

— Бачу, ви їх не знаєте. Я, до речі, теж. Але зважаючи на те, що говорить батько, вони не жартують.

— Але якщо то був не він...

— Чорні також почали міркувати, чого б це раптом хтось купував акції «Coltano», якщо старі шахти компанії спокійно собі працюють. Батько боявся, що вони дізнаються про нові родовища.

— Він їм не сказав?

— Ви не розумієте? Він планував тихцем експлуатувати шахти, натоптуючи собі кишені за спиною у партнерів. Про все це я довідалася вже згодом...

— То вони дізналися правду?

— Ні. Батько, як завжди, виплутався. Аби знизити курс, він продав власні акції собі в збиток. Мої банкіри врешті-решт перепродали свої, бо подумали, що мої дані — фейк. Конголезці забили на це. «Coltano» повернув собі статус темної компанії.

— Ви знищили батька?

Вона коротко зареготала, але захлинулася мов потопельник.

— Пролетіла. Він закріб цілу купу бабла та зрештою все викупить, я впевнена. Тим часом, згідно з планом, він почне експлуатацію своїх сраних родовищ. До речі, поки ми тут говоримо, він там, напевне, вставляє пістони хлопцям, які гарують у тісних норах.

— За це ви його ненавидите?

— Звісно, ні.

Знову пауза. Цього разу вона була впевнена: чоловік записує.

— Але сталося щось набагато страшніше, чи не так? — нарешті озвався він.

У горлянці ніби наждак — не дає ковтнути.

— Коли він дізнався, що я зробила... — промимрила жінка, — він приперся до мого брата, Лоїка. Я сиділа з його малими. Побачила, як він заходить, і... запанікувала... Хоча знала, що так буде... Навіть очікувала сутички... Хотіла потішитися, подивитись, як він надриває свою брудну горлянку... Я...

Вона замовкла. Головне — не плакати.

— Що сталося?

— Я вистрибула у вікно. Лоїк живе на четвертому поверсі.

Вона витримала хвилинну паузу. Така собі німа епітафія. Примудрилася провалити навіть власне самогубство.

— Я вижила, — сухо вела вона далі, — чи то зачепилася за гілля дерева, чи впала на дах якоїсь тачки, вже не пам'ятаю. Головне, що вижила й зрозуміла: ніколи не зможу нормально жити.

— Поясніть, будь ласка.

— Я можу ненавидіти свого батька, намагатися знищити його — це все виверти. Єдине почуття, яке мною керує, — страх. Примітивний, неконтрольований страх.

— Чому?

Вона сперлася на лікоть, мов пацієнт, який останньої миті відмовляється від ампутації.

— Невже необхідно знову все це викладати?

— Ви зцілюєте себе власними словами. Не має значення, скільки разів ви пережовуватимете ті самі спогади. При цьому вивільняється щось інше, й це приносить вам полегшення.

Катц говорив металевим, безстатевим голосом. Цей тембр мав свідчити про його безсторонність. Ні чоловік, ні жінка, просто вухо...

— Усе життя цей козел бив нашу маму, — вона знову лягла. — Я виросла в цьому жахітті. Ніколи не цілувала його. Ніколи не дозволяла йому наближатися до мене. Якщо коли-небудь я до нього торкнуся, то лише для того, щоб убити.

Ось що вона сказала собі, коли підвелася між двох машин після падіння. Але це рішення вартувало не більше за інші. Старий уже мчав їй на допомогу. Забули про все й починаємо спочатку.

Вона пошукала в сумочці серветку, висякалася, тоді так само лежачи витерла очі. Потрібно було знову стати Гаель

Гордовитою, Гаель Цинічною. Щоб її слова були не слізьми, а отрутою.

— А лікарня?

Вона зайшлася сміхом, як маленька дівчинка — щоб не розплакатися.

— Ви хочете добити мене?

— Потрібно очистити рану.

— Після падіння мене відвезли в Американський шпиталь для клінічного обстеження, а тоді помістили в лікарню Святої Анни за ШКТО[21].

— Бо ви ще були вразливі.

— Вразлива? — вона підвищила тон. — Я щойно з вікна вискочила. Думаєте, мені справді потрібно було опинитися серед тих, хто зі своєю депресією ще божевільніший за мене?

Психолог не відповів. Вона почувалася зануреною в подушку, мов у каламутну калюжу між двох чорних скель.

— Наступної ночі, — нарешті знову заговорила жінка, — у лікарні на мене напали. Мене намагався вбити якийсь чоловік у латексному комбінезоні. Він убив санітара й фліка, які мали мене охороняти. Мені вдалося втекти. Для вчорашньої самогубці це було не абищо. Мабуть, ще не настав мій час.

— Принаймні чогось навчитися.

— Згляньтеся, облиште цей поблажливий тон.

— Нападника ідентифікували?

Вона вилаялася, закричала:

— Ви що, газет не читаете?

— Припиніть ці виверти, Гаель. Не так важливо, що я читаю, що мені відомо. Мета цього прийому — ваша добровільна

КУПИТИ